

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และมีเสถียรภาพที่มั่นคงทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาเป็นอันดับแรกก็คือ ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนในชาติ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ย่อมต้องมาจากการที่ประชาชนในประเทศมีความเข้าใจอันดีต่อกัน ทั้งในระดับประชาชนด้วยกันเอง รวมถึงฝ่ายผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่จะต้องศึกษาหาความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิต และพฤติกรรมของประชาชนด้วย เมื่อทุกฝ่ายมีทัศนคติตรงกันหรือสอดคล้องต่อกันเป็นส่วนรวม เกิดค่านิยมร่วมกันแล้ว การวางนโยบาย การบริหาร และการจัดระบบการศึกษา ที่จะให้สอดคล้องและเหมาะสมกับประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น และเกิดถาวร เหตุเพราะอุปสรรคจากความไม่เข้าใจกันนั้นลดน้อยลงเสียแล้ว

ทัศนคติเป็นดัชนีที่จะชี้ทิศทางที่สำคัญอันหนึ่งของพฤติกรรม เพราะเมื่อบุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใดก็ย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งนั้น ดังที่ เรมเมอร์ (Remmers) และ เกจ (Gage)¹ ได้ให้ทัศนะไว้ว่า "ทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรม คือเป็นสิ่งเร้าให้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาตามที่ทัศนคติอย่างนั้นอยู่" ด้วยเหตุนี้การศึกษาทัศนคติจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ในอันที่จะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันได้

¹ Remmers, H.H. and Gage, N.L., Educational Measurement and Evaluation, Harper & Brothers Publishers, New York, 1955, p. 359.

ในประเทศไทยปรากฏว่ามีผู้ศึกษาทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หรือต่อสถานการณ์หลายด้านด้วยกัน แต่การศึกษาทัศนคติที่มีต่อชนหลายชาติหลายภาษา เพื่อความสัมพันธ์ของความรู้สึกสนิทสนมทางเห็นนั้น ปรากฏว่าเพิ่งมีการศึกษาวิจัยเพียงครั้งเดียว* คือ เมื่อ พ.ศ. 2508 ผู้ทำการวิจัยคือ ดร. โคนาลด์ โอ. โคกิล (Dr. Donald O. Cowgill) ซึ่งศึกษาจากนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวน 242 คน นักศึกษาเหล่านี้มีภูมิลำเนาอยู่ในทุกภาคของประเทศจำนวนต่าง ๆ กัน แบบสอบถามของโคกิล กำหนดระดับความสัมพันธ์ทางสังคมไว้ 8 ระดับ และมีกลุ่มชนให้เลือกพิจารณาจำนวน 28 กลุ่ม²

การที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเกี่ยวกับระยะทางทางสังคมในภาคใต้ของประเทศไทย จึงมาจากเหตุผลที่ว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 10 ปีเศษ หลังจากที่โคกิลได้ทำการวิจัยแล้วนั้น ปรากฏว่าเหตุการณ์บ้านเมืองและสถานการณ์โดยรอบประเทศ รวมทั้งประเทศมหาอำนาจทั้งหลายต่างก็ผันแปรไป ซึ่งย่อมทำให้ความรู้สึกของประชาชนชาวไทยแตกต่างไปจากเดิมบ้างไม่มากนักน้อย อนึ่งการศึกษาเกี่ยวกับระยะทางทางสังคมในภาคใต้ของไทยครั้งนี้นั้น ผู้วิจัยจะศึกษาจากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตภาคใต้ และเป็นนักศึกษา^{ไทย}มุสลิมอีกเป็นจำนวนไม่น้อย การที่นิสิตนักศึกษาเหล่านี้มาใช้ชีวิตเพื่อการศึกษาอยู่ที่เดียวกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลที่ตนไม่เคยรู้จักมาก่อน เช่น นักศึกษา

---

*หมายเหตุ Frank Osanka ใช้แบบวัดทัศนคติตามแนวของโคกิล มาสอบถามเมื่อปี พ.ศ. 2518 แต่ยังไม่ปรากฏว่าเสนอผลการวิจัยไว้ ณ ที่ใด หรือยัง

²Cowgill, D.O., "Social Distance in Thailand," Sociological and Social Review, Vol. 52 (1968) No. 4 p. 363-376.

จากภาคอื่น ๆ ของประเทศก็ได้เรียนรู้การใช้ชีวิต ความเป็นอยู่และภาษาพูดของนัก-
ศึกษาภาคใด รวมทั้งชนกลุ่มน้อย เช่น ไทยมุสลิม เป็นต้น และขณะเดียวกันชนกลุ่ม
น้อยก็มีโอกาสเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ โลกทัศน์ และความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชน
ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ในประเทศเช่นกัน การรับรู้และเรียนรู้ซึ่งกันและกันนี้มีผลทำให้เกิด
ความเข้าใจกันได้ง่ายขึ้น "ดวงใจ"³ ไกลกล่าวว่าการทำความรู้จักบุคคลที่ต่าง
เข้ามาในชีวิตของเรา บุคคลแต่ละเชื้อชาติ ศาสนา ต่างมีความเป็น "คน" และมี
แนวความคิด แบบแผน ค่านิยม และจุดมุ่งหมายในชีวิตต่าง ๆ กันไป ... ถ้าประ-
ชาชาติต่าง ๆ ใ้ทำความรู้จักและเข้าใจกันในระดับพื้นฐานเสียก่อนแล้ว ปัญหาความ
ขัดแย้งระหว่างชาติจะลดจำนวนลงมากมาย และ "สันติภาพ" ก็จะเกิดขึ้นเองโดยไม่
ต้องมีกร "สร้าง" หรือไขว่คว้าหามาจากที่ใดเลย "

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมาศึกษาทัศนคติที่แต่ละคนมีต่อกลุ่มชนต่าง ๆ
รวมทั้งคอชนกลุ่มน้อย และคอกลุ่มใหญ่ที่นิสิตนักศึกษาใ้รู้จัก พบปะ และคุ้นเคยอยู่
อันจะเป็นตัวแทนของภาคใ้ว่า มีทัศนคติต่อกลุ่มชนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในลักษณะอย่างไร
ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริหารประเทศในด้านการบริหารและการ
ปกครองแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาใ้สอดคล้องกับทัศนคติ ความตอง
การ และความเหมาะสมต่อท้องถิ่นที่ประกอบด้วยชนต่างภาษาและต่างศาสนาด้วย
เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ การศึกษาที่เหมะสมกับประชาชน
และทรัพยากรของชาติย่อมเป็นช่องทางใ้ประเทศเจริญไปได้อย่างรวดเร็ว และมี
เสถียรภาพที่มั่นคง การศึกษาถึงเรื่องทัศนคติคนไทยมีต่อคนชาติอื่นนั้น พัทยา สายหู⁴

³"ดวงใจ" จากดวงใจ, สำนักพิมพ์บรรณกิจ 2519, หน้ากานำเรื่อง.

⁴พัทยา สายหู, "แถลงการณ์ของผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม," ใน
รายงานผลการวิจัยเรื่อง ทัศนคติของคนไทยที่มีต่อจีนและญี่ปุ่น โดย เขียน ธีระวิทย์,
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510, หน้า 1.

ก็ได้เคยกล่าวไว้ว่า "...อาจใช้ประโยชน์ช่วยในการวางแผนพัฒนาการศึกษา และประชาสัมพันธ์ในเรื่องความรู้ระหว่างประเทศไทย ถ้ามีคติตรงกันว่า สันติภาพหรือสงครามของโลกขึ้นอยู่กับทรศนะและความสัมพันธ์ของคนของแต่ละชาติประเทศมีต่อกันไม่น้อย"

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ความมุ่งหมายทั่วไป

การวิจัยนี้ต้องการจะศึกษาระยะทางทางสังคมในภาคใต้ของประเทศไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจากนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อศึกษาทัศนคติของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อชนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีเชื้อชาติ ศาสนา และภาษาต่างกัน ว่ามีลักษณะอย่างไร มีความสัมพันธ์ทางสังคมใกล้เคียง แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มชน มากน้อยเพียงใด รวมทั้งมีระยะทางทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากการวิจัยในอดีตหรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายเฉพาะ

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระยะทางทางสังคมที่นิสิตนักศึกษามีต่อกลุ่มชนจำนวน 32 กลุ่ม ว่ากลุ่มใดที่นิสิตนักศึกษามีความต้องการสัมพันธ์ด้วยมากที่สุด และต่อกลุ่มใดน้อยที่สุด
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระยะทางทางสังคมที่นิสิตนักศึกษามีต่อกลุ่มคนอเมริกัน ญี่ปุ่น เขมร และเวียคนาม กับการวิจัยของโคกิลที่ศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2508 ว่าเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระยะทางทางสังคมที่นิสิตนักศึกษาจากแต่ละภาคมีต่อกลุ่มชน 32 กลุ่ม ว่าจะแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะทัศนคติและความรู้สึกที่บุคคลมีต่อบุคคลอื่น โดยใช้มาตรวัดระยะทางทางสังคมเป็นเครื่องมือวัดระดับของความรู้สึกที่บุคคลต้องการสัมพันธ์ด้วย เท่านั้น

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตนักศึกษา ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี จำนวน 460 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบสอบถามระยะทางทางสังคมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สามารถบอกความรู้สึกของบุคคลว่าต้องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในระดับที่สนิทสนม หรือห่างเหินมากน้อยเพียงใด

2. นิสิตนักศึกษาทุกคนรู้จักกลุ่มชนทั้ง 32 กลุ่ม ไม่ว่าจะโดยประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์อ้อม เฉลี่ยใกล้เคียงกัน

3. ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบด้วยความจริงใจ ปราศจากอคติใด ๆ

ความจำกัดของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นเพียงนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย 2 แห่ง ในเขตภาคใต้ซึ่งมีสาขาวิชาที่เรียนคล้ายคลึงกันเท่านั้น ซึ่งอาจไม่ใช่ตัวแทนทั้งหมดของ "ภาคใต้"

2. แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ใช้แบบสอบถามเฉพาะทัศนคติและความรู้สึกมนุษย์สัมพันธ์ต่อกลุ่มชนที่กำหนดให้ 32 กลุ่มเท่านั้น

สมมติฐานในการวิจัย

รูธ เบเนดิก⁵ (Ruth Benedict) เคยศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนไทย เธอวิเคราะห์ไว้ว่า วัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก ทำให้เด็กชายและเด็กหญิงมีลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือเด็กหญิงได้รับการปกป้องรักษา และเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดกวดขันในกิจกรรมทุก ๆ อย่าง และถูกกำหนดให้มีความรับผิดชอบตั้งแต่อายุน้อย จะเห็นได้จากกรรทตองเลี้ยงน่องเป็นต้น ส่วนเด็กชายมีความรับผิดชอบน้อยกว่าและได้รับอนุญาตให้มีพฤติกรรม และการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นได้มากกว่าเด็กหญิง ลักษณะดังกล่าวเหล่านี้ทำให้เด็กหญิงไม่ใคร่กล้าที่จะคบ หรือติดต่อกับผู้อื่น หรือมีความเต็มใจคอมมูนิคชั่นซ้ากว่าเด็กชาย กัสกิน⁶ (Guskin) ผู้ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนทัศนคติของนักศึกษาไทย ก็ให้ข้อสังเกตว่า นักศึกษาหญิงค่อนข้างเก็บตัวและมีลักษณะ "หัวเก่า" (conservative) ที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เขายกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงมีความเต็มใจที่จะยอมให้พ่อแม่จัดการแต่งงานให้กับตนมากกว่าที่ผู้ชายจะยินยอม นอกจากนั้นผู้หญิงยังกลัวและลังเลใจต่อการนัดหมาย พบปะเพื่อนต่างเพศแบบตะวันตก (ออกเท) มากกว่าผู้ชายอีกด้วย

---

⁵Benedict, Ruth : Thai Culture and Behavior (An Unpublished War Time Study Dated September, 1943) Ithaca: Cornell University Southeast Asia Program, Data Paper, No. 4 Feb. 1952, p. 44.

⁶Guskin, A.E. : Changing Values of Thai College Students: A Research Report, .. Bangkok : Faculty of Education, Chulalongkorn University, 1964, p. 25.

ในการวิจัยของโคกิล⁷ ก็พบลักษณะที่ว่าหญิงจะเต็มใจน้อยกว่าชายในการยอมรับ หรือทำความคุ้นเคยกับกลุ่มชนต่าง ๆ เพราะเฉลี่ยคะแนนระยะทางทางสังคมที่หญิงมีต่อกกลุ่มชนต่าง ๆ นั้น แสดงค่าสูงกว่าคะแนนที่ชายตอบ หมายความว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีระยะทางทางสังคมไกลกว่าเพศชาย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของนักวิจัยตะวันตกหลายท่าน เช่น โบการ์คัส⁸ (1925) บราวน์ (1966⁹, 1973¹⁰) และ แลงคัส กับคณะ¹¹ (1960) ถึงแม้ว่าสมิธ¹² จะทำการวิจัยเกี่ยวกับระยะทางทางสังคมในฮาวาย โดยใช้ศึกษามหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตฮิโล แล้วพบว่า เพศหญิงกับเพศชายมิได้มีความแตกต่างกันในการกำหนดระยะทางทางสังคมก็ตาม

---

⁷Cowgill, op. cit., p. 372 - 373.

⁸Landis, J.R. et al., "Race and Social Class As Determinants of Social Distance," Sociological and Social Review, Vol. 51, 1966 No. 1, p. 83, 85.

⁹Brown, Robert L., "Social Distance and the Ethiopia Students," Sociological and Social Review, Vol. 52, 1967 No. 1, p. 113.

¹⁰Brown, Robert L., "Social Distance : Jordanian and Israeli Students 1968," Sociological and Social Review, Vol. 53, 1969 No. 3, p. 283.

¹¹Landis, J.R., et al., op. cit., p. 78.

¹²Smith, M.W., "Measurement Ethnocentrism In Hilo, Hawaii : A Social Distance Scale," Sociological and Social Review, Vol. 54, 1970, p. 228.

ผู้วิจัยจึงขอตั้งสมมติฐานข้อแรกจากเหตุผลดังกล่าว ดังนี้คือ

"นักศึกษาเพศหญิงของมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่ง จะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกลุ่มชน 32 กลุ่ม เป็นระยะทางที่ไกลกว่านักศึกษาเพศชาย"

เนื่องจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาแต่โบราณกาล ตามหลักฐานที่ได้จากโบราณวัตถุและพงศาวดารปรากฏว่า พุทธศาสนาเข้ามาประดิษฐานในประเทศไทยครั้งแรกตั้งแต่ดินแดนนี้ยังเป็นถิ่นฐานของชนชาติลาว หรือละว้า ซึ่งเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองชาติหนึ่งในภูมิภาคนี้ สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ไว้โดยอาศัยลักษณะพุทธเจดีย์เป็นเครื่องประกอบว่า พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย แบ่งเป็น 5 ยุค¹³ คือ

ยุคที่ 1 ลัทธิหินยานอย่างเถรวาท ซึ่งเกิดในอินเดีย และได้เข้ามาถึงประเทศไทยเป็นครั้งแรกในสุวรรณภูมิประเทศ หรืออาณาจักรทวารวดี ซึ่งมีราชธานีอยู่ ณ เมืองนครปฐม พระพุทธศาสนาได้แพร่หลายออกนอกประเทศอินเดียในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งมีการทำสังคายนาครั้งที่ 3 และจัดส่งพระเถระไปสอนศาสนายังนานาประเทศ เมื่อ พ.ศ. 303 อันมี พระโสณ และพระอุตตร เป็นผู้เชิญพระพุทธศาสนามาประดิษฐานที่เมืองสุวรรณภูมิ ปรากฏมหาสถูปที่เมืองนั้นว่าพระปฐมเจดีย์ หมายความว่า เป็นพระเจดีย์องค์แรกที่ก่อสร้างขึ้นในแถบประเทศตะวันออก ส่วนโบราณวัตถุทางพุทธศาสนาที่ปรากฏอีกก็มี เสาธรรมจักรกับกวาง พระแทน

¹³ ศาสตราจารย์หลวงบริบาลวิภัติ, สรุปความจากปฐกถาเรื่อง "พระพุทธศาสนาในประเทศไทย," ในหนังสือ พระพุทธเจ้าตรีสรุอะไร ประวัติ พระพุทธศาสนาและปฐกถาเรื่องพระพุทธศาสนาในประเทศไทย อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตำรวจเอก พระเพณีสเนียง พุกกะคุปต์ 2512, หน้า 98 - 117.

ต่าง ๆ รูปสลูปล และรอยพระบาท เป็นต้น แสดงว่าศาสนาพุทธ (ลัทธิหินยานอย่างเถรวาท) เข้ามายังประเทศนี้ตั้งแต่ พ.ศ. 300 เศษ นับเป็นยุคแรก

ยุคที่ 2 ลัทธิมหายาน พุทธศาสนา ลัทธิมหายานได้แผ่เข้ามาจนถึงประเทศไทยสองคราวด้วยกันคือ มาถึงเมื่อคราวอาณาจักรศรีวิชัยรุ่งเรืองคราวหนึ่งราว พ.ศ. 1300 และเมื่อคราวขอมไคมาเป็นใหญ่สมัยลพบุรีอีกคราวหนึ่งราว พ.ศ. 1560

ในระยะเวลาอาณาจักรศรีวิชัยรุ่งเรืองนั้น กษัตริย์ที่ครองกรุงศรีวิชัยได้แผ่อำนาจเขตจากเกาะสุมาตราเข้ามาถึงแหลมมลายูของประเทศไทย ตั้งแต่มณฑลปัตตานีขึ้นมาจนถึงสุราษฎร์ธานี ชาวศรีวิชัยถือพระพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน จึงนำลัทธินี้มาสั่งสอนในเหล่าจังหวัดที่ตนได้ไว้ในอาณาเขต ยังมีโบราณวัตถุสถานสร้างอย่างลัทธิมหายานที่ชาวศรีวิชัยมาสร้างไว้ปรากฏอยู่หลายอย่าง เช่น พระธาตุเมืองไชยา และพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราชองค์เดิม กับทั้งพระพุทธรูปรูปพระโพธิสัตว์ และพระพิมพ์ดินดิบอีกมากมาย ซึ่งพระพิมพ์ดินดิบนี้ได้พบในต่าง ๆ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชลงไปจนถึงปัตตานี ลักษณะพระพุทธรูป และรูปพระโพธิสัตว์ที่พบทางบักซ์ไคของประเทศไทยล้วนเป็นของทำตามแบบอย่างลัทธิมหายานอย่างเดียวกับพระพุทธรูป และรูปพระโพธิสัตว์ที่เกาะชวา เพราะฉะนั้นลัทธิมหายานซึ่งเข้ามาถึงประเทศไทยในสมัยศรีวิชัยนั้นเข้ามาเพียงมณฑลบักซ์ไคเท่านั้น หากได้ขึ้นมาถึงตอนกลางและตอนข้างเหนือไม่

ยุคที่ 3 ลัทธิหินยานอย่างพุทธาม เมื่อ พ.ศ. 1600 พระเจ้าอโนรพุทธมหาราชครองเมืองพุกาม มีอำนาจมากขยายอาณาเขตเข้ามาถึงลานนา เนื่องจากพระองค์เป็นพุทธศาสนูปถัมภกจึงให้ประกาศพุทธศาสนาไปด้วยกันกับการแผ่อำนาจเขต เมื่อพวกชาวพุกามมีอำนาจปกครองประเทศไทยตอนเหนือ ก็พาลัทธินี้มาสั่งสอนจนแพร่หลายทางฝ่ายเหนือ คือ มณฑลพายัพ ครั้นเมื่ออำนาจเมืองพุกามเสื่อมลง พวกไทยมีอำนาจขึ้นในประเทศเป็นลำดับ และได้แผ่อำนาจเขตลงมาจนถึงเมืองสุโขทัยซึ่งเป็นถิ่นฐานของพวกขอม การถือพระพุทธศาสนาของชนชาติไทยในระบายนี้อาจแยกเป็น 2 พวก

คือพวกที่อยู่ในลานนาและลานช้างถือพระพุทธศาสนาลัทธิหินยานอย่างพุทธาม ส่วนพวกที่อยู่ตอนใต้ตั้งแต่สุโขทัยลงมาถือพระพุทธศาสนาลัทธิมหายานตามพวกขอม

ยุคที่ 4 ลัทธิลังกาวงศ์ ในราว พ.ศ. 1800 พระสงฆ์ลัทธิลังกาวงศ์ได้เข้ามาในประเทศไทยที่เมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งขอนรู่โตควยไค้ขอมพระธาตุเมืองนครฯ ซึ่งเดิมเป็นพระเจดีย์แบบศรีวิชัยให้เป็นเจดีย์แบบลังกาปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ และที่วัดพระมหาธาตุเมืองนครฯ ไค้เคยพบพระพุทธรูปแก้วมรกตฝีมือช่างลังกาสมัยนั้น ปรากฏอยู่เป็นสำคัญ และมีข้อความปรากฏอยู่ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง เมื่อ พ.ศ. 1820 เศษ กล่าวอ้างว่าพ่อขุนรามคำแหงได้นิมนต์พระสงฆ์ลังกาวงศ์จากนครศรีธรรมราชขึ้นไปเผยแพร่ถึงกรุงสุโขทัยควย และตั้งแต่ลัทธิลังกาวงศ์มาเจริญขึ้นในประเทศไทย ลัทธิมหายานซึ่งถือกันมาเมื่อครั้งขอมเป็นใหญ่ก็เสื่อมโทรมสูญไป พระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ได้รับความนิยมนมาจนถึงทุกวันนี้ จึงนับว่าเป็นยุคที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นยุคที่คนไทยได้ถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทสืบมาจนถึงปัจจุบัน

จะเห็นว่าภาคใต้ของไทยเป็นดินแดนที่พุทธศาสนาเคยเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน มีพุทธสถานที่สำคัญ ๆ ปรากฏอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทุกจังหวัด ที่เพิ่งสร้างขึ้นด้วยศรัทธาปลาทะของประชาชนในท้องถิ่นก็มีไม่น้อย ซึ่งแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่นับถือและทำนุบำรุงพุทธศาสนามาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะมีบางท้องถิ่น บางจังหวัดที่ประชาชนนับถือศาสนาอื่น เช่น ศาสนาอิสลามเป็นต้น แต่ก็ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางศาสนารุนแรงเหมือนที่เกิดในประเทศใกล้เคียง อาทิ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินเดี๋ย กับปากีสถาน สมดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันที่ว่า¹⁴ "...อันแผ่นดินไทยของเรานี้ ถึงจะเป็นที่ที่เกิดที่อาศัยของคนหลายเชื้อชาติ หลายศาสนาแต่เราก็ออยู่ร่วมกันโดยปกติราบรื่นมาไค้เป็นเวลายาวนาน..."

¹⁴ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, พระราชดำรัสในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2519.

สำหรับศาสนาอิสลามนั้น เริ่มเข้าสู่ประเทศไทยทางภาคใต้เมื่อ พ.ศ. 1800 - 1921 ตรงกับสมัยสุโขทัย เพราะภาคใต้อยู่ติดกับดินแดนที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามอยู่แล้ว เช่น มะละกา และสุมาตรา ในสมัยสุโขทัยนั้นประเทศไทยมีเขตแดนทางใต้แผ่ลงไปจนจรดคาบสมุทรมลายู เมื่ออำนาจของกรุงสุโขทัยแผ่เข้าไปครอบครองเมืองต่าง ๆ ตามชายฝั่งมลายูซึ่งมีพลเมืองนับถือศาสนาอิสลามอยู่แล้ว ย่อมเป็นมูลเหตุที่ทำให้ศาสนาอิสลามเข้ามาสู่ประเทศไทย นอกจากนั้นยังมีพ่อค้าชาวมุสลิมที่เข้ามาค้าขายและมาตั้งหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทย รวมทั้งที่เขามารับราชการจนมีชื่อเสียงได้รับตำแหน่งและบรรดาศักดิ์ชั้นสูง ๆ ก็มีไม่น้อย รวมทั้งได้เป็นบรรพบุรุษของตระกูลไทยมากมายหลายตระกูล เช่น ตระกูลมุนนาค ตระกูลศรีเพ็ญ และตระกูลบูรานนท์ เป็นต้น พระมหากษัตริย์ไทยก็ไม่เคยกีดกันประชาชนในเรื่องการนับถือศาสนา ทรงปล่อยให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามและประกอบพิธีทางศาสนาได้ตามศรัทธาของแต่ละคน ปัจจุบันนี้ปรากฏว่าจำนวนประชากรไทยประมาณ 40 ล้านคนเป็นมุสลิมเสียประมาณ 4 ล้านคนเศษ¹⁵ ส่วนใหญ่กว่า 2 ใน 3 ของจำนวนมุสลิมทั้งหมดอาศัยอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่จังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา ส่วนมุสลิมในภาคกลางนั้นส่วนใหญ่มิใช่เชื้อสายมาจากมุสลิมในภาคใต้นั้นเอง ชาวมุสลิมที่สืบเชื้อสายมาจากพ่อค้าชาวอินเดียก็มีอยู่กระจัดกระจายทั่วไปทางจังหวัดภาคเหนือ นอกจากนั้นยังมีชาวมุสลิมซึ่งสืบเชื้อสายมาจากจีนฮ่ออยู่ทางภาคเหนือเป็นอันมาก¹⁶

¹⁵ อ. ลออบูงน, อิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงและตะวันออกไกล, วุฒิกร-การพิมพ์ 2518, หน้า 127 ตาราง.

¹⁶ ประยูรศักดิ์ ขยายนเกษตร, "สันนิษฐานภาพของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้และภาคกลาง," วารสารความเป็นมาของชาวมุสลิมในประเทศไทย, เล่มพิเศษ ปีที่ 5 ฉบับที่ 36.

จึงอาจกล่าวได้ว่าประชาชนทั่วไปในภาคใต้ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดย่อมคุ้นเคยกับศาสนาพุทธหรือคนที่นับถือศาสนาพุทธมานานแล้ว และยอมคุ้นเคยกับศาสนาอิสลามหรือคนไทยมุสลิมมาเป็นระยะเวลาไม่ใช่น้อยเช่นกัน

จากเหตุผลดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงขอตั้งสมมติฐานข้อที่ 2 ว่า

"นักศึกษาจากภาคใต้จะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อคนที่นับถือศาสนาพุทธ และต่อคนไทยมุสลิมเป็นระยะทางไกลเคียงกัน"

ส่วนสมมติฐานข้อที่ 3 นั้น ก็คือ

"นักศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อญี่ปุ่นและอเมริกาเป็นระยะทางที่ไกลกว่าที่นักศึกษาเคยมีระยะทางทางสังคมกับชน 2 กลุ่มนี้ในอดีต"

สมมติฐานนี้มาจากเหตุผลที่ว่า สถานการณ์และนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศทั้งสองนี้แปรเปลี่ยนไปจากเมื่อ 10 ปีเศษที่ผ่านมา ในยุคปัจจุบันปรากฏว่ามีการต่อต้านญี่ปุ่นและอเมริกาขึ้นเนื่อง ๆ อาทิ เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2515¹⁷ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีการรณรงค์ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นขึ้น โดยจัด "สัปดาห์ไม่ซื้อสินค้าญี่ปุ่น" จัดให้มีพิธีเผาหุ่นพวกที่ร่วมมือกับพ่อค้าญี่ปุ่น และเดินขบวนหลายครั้ง นอกจากนี้มีการจัดนิทรรศการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมอเมริกาต่อต้านภัยทางเศรษฐกิจ และมีการขับไล่ฐานทัพอเมริกัน เมื่อ พ.ศ. 2518-19 เป็นต้น มีการอภิปรายท่าทีที่ประเทศทั้งสองมีต่อประเทศไทยในฐานะของผู้ตกตวงผลประโยชน์ไปจากประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งสื่อให้เห็นทัศนคติใน

¹⁷ ระคม วุฒินอม, "นักเรียน นิสิต นักศึกษากับการเมืองไทย," มิตรสัมพันธ์, วารสารเพื่อวิชาการของสหพันธ์สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย มกราคม-กุมภาพันธ์ 2517; หน้า 55.

ทางลบของประชาชนชาวไทยที่มีต่อประเทศญี่ปุ่นและอเมริกาอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเขมรและเวียดนามนั้น ผู้วิจัยได้นำมา
ตั้งเป็นสมมติฐานข้อที่ 4 คือ

"นักศึกษาจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเขมรและเวียดนามเป็นระยะทางที่ไกลกว่า
ที่นักศึกษาเคยมีระยะทางทางสังคมกับชน 2 กลุ่มนี้ในอดีต"

ในการวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2508 โดยโคกิลัน เขาพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัย
เชียงใหม่มีทัศนคติต่อเขมรในทางที่ไม่ชอบมากที่สุดในกลุ่มชน 28 กลุ่มที่เขา
กำหนดให้ ทั้งนี้เพราะนักศึกษาเกลียดผู้นำของเขมรในขณะนั้นคือ เจ้าสีหนุ ซึ่งใน
สายตาของคนไทยทั่วไปเห็นว่า เป็นผู้ปกครองประเทศที่โหด ฆาต และเถอะเถอะ
ไทยอยู่เสมอ¹⁸ ถึงแม้ว่าไทยกับเขมรจะมีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมาแต่โบราณ
อิทธิพลของเขมรเข้ามาแทรกซึมปะปนอยู่ในชนบะประเพณีและวัฒนธรรมไทย และในทำนอง
เดียวกันเขมรปัจจุบันก็รับและถือแบบอย่างต่าง ๆ ในทุกเรื่องที่จะครองชีวิตอยู่ในโลก
อาทิเช่น อาหารการกิน การแต่งกายของชายและหญิง ศิลปวิทยาการทางดนตรี
นาฏศิลป์ ฟ้อนรำ วรรณคดี และแม้แต่การบำเพ็ญชีวิตประจำวันโดยทั่วไป ไปจากประ-
เทศไทย เพราะเหตุว่าไทยได้มีโอกาสพัฒนามามากทั้งในทางศิลปะ ในทางวิชาการ
ในทางภาษา ในทางเครื่องแต่งกาย ในทางฟ้อนรำ และดนตรี รวมทั้งในทางอื่น ๆ
อีกมาก แม้แต่หนังสือพิมพ์ของไทยพวกรายวัน รายสัปดาห์ และรายบักษ์ เขมรก็รับ
เอาไปอ่านกันอยู่ทั่วไปด้วย¹⁹

¹⁸ ค็อกิลัน ปรามิช, ม.ร.ว., เจ้าสีหนุ ราชอาณาจักรโน, สำนักพิมพ์
บรรณาการ 2513, หน้า 119 - 121.

¹⁹ ค็อกิลัน ปรามิช, ม.ร.ว., เรื่องเดียวกัน, หน้า 40 - 44.

อย่างไรก็ตามได้เกิดการปฏิวัติเจียงปิงในเซมร เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2513 เจ้าสีหนุบุตรรัฐสถาปลดออกจากตำแหน่งประมุขแห่งรัฐก็มีพวชาด้วยมติเป็นเอกฉันท์ และถูกห้ามเข้าประเทศ²⁰ ต่อมาด้วยความผันผวนทางการเมืองภายหลังเจ้าสีหนุจึงได้กลับเข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเซมร²¹ ทว่าเมื่อต้นปี 2519 เจ้าสีหนุก็ต้องลาออกจากตำแหน่งดังกล่าว เพื่อเปิดโอกาสให้คณะรัฐบาลของเซมรแดงบริหารประเทศได้อย่างเต็มที่ และขณะนี้ก็ไม่มีใครทราบแน่นอนว่าเจ้าสีหนุพำนักอยู่ที่ใด²²

ปัจจุบันนโยบายต่างประเทศของไทยก็ได้กำหนดให้มีการฟื้นฟูสัมพันธภาพกับเซมร มีการติดต่อด้านสัมพันธ์กันระหว่างคนไทยและเซมรดังแต่ก่อน ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ การให้ความเอื้ออารีต่อชนชาติที่ได้รับความเดือดร้อนซึ่งเป็นลักษณะนิสัยประจำชาติของไทย²³ ก็เริ่มหวนกลับมาอีกครั้งหนึ่ง ฉะนั้นระยะทางทางสังคมที่นักศึกษามีต่อเซมรจึงน่าจะไกลกว่าที่เคยมีมาในอดีตด้วย

ส่วนเวียคนามนั้นในยุคที่ลัทธิคอมมิวนิสต์ยังไม่แผ่ขยายเข้ามาถึงเวียคนามไทยกับเวียคนามก็มีความสัมพันธ์กันเป็นอันดีกันเพื่อนบ้านใกล้เคียง มีชาวญวนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนไม่น้อย ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 พวก คือ พวกที่อพยพเข้ามาแต่เดิม กับพวกอพยพพลัดภัยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้คนไทยและ

²⁰ กีกฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว., เรื่องเดิม, หน้า ค.

²¹ จุฑารัตน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 45 วันอังคารที่ 16 พฤษภาคม 2519, หน้า 24.

²² วิทยาสาร กอสมัน : "ก้าวไปกับโลก," ปีที่ 27 ฉบับที่ 20, 6 มิถุนายน 2519, หน้า 10.

²³ ขจักษ์ บุรุษพันธ์, ชนกลุ่มน้อยในไทย, แพร่วิทยฯ พิมพ์ครั้งที่ 2, 2518, หน้า 157.

ญวนมีการรู้จักคุ้นเคยกันนอกเหนือไปจากความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการระหว่างประเทศ ทั้งสอง ซึ่งในการวิจัยของโคกิล ปรากฏว่านักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกลุ่มชน เวียดนามเป็น 3.1 ซึ่งหมายความว่ายอมให้เป็นเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน²⁴

เมื่อเวียดนามเหนือตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ ไทยซึ่งต่อต้าน ลัทธินี้มาเป็นเวลานานได้กล่าวหาว่าเป็นลัทธิอุบาทว์ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครอง ของประเทศไทย²⁵ จึงประกาศตนเข้าร่วมกับฝ่ายสหรัฐอเมริกาในกรณีสงครามเวียดนาม คิวย ประกอบด้วย เกิดปัญหาชาวญวนอพยพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งในทาง การเมือง เศรษฐกิจและสังคม และปัญหาในด้านการปกครอง²⁶ ซึ่งทำให้รัฐบาลของ มีภาระเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามรัฐบาลไทยก็ได้หาทางแก้ไขปัญหาชาวญวนอพยพอยู่ ตลอดเวลา รวมทั้งหาทางส่งชาวญวนให้กลับประเทศของตนเสีย แม้ว่าจะยังไม่เป็น ทั้ตกลงและสำเร็จสมบูรณ์²⁷ ก็ตาม แต่การเปิดสัมพันธ์ภาพระหว่างไทยกับเวียดนาม เมื่อต้นเดือนสิงหาคม 2519 อันเป็นการสนองนโยบายต่างประเทศทั้งของไทยและ เวียดนาม* ก็จัดได้ว่าเป็นนิมิตหมายอันดีต่อการที่ไทยจะมีความสัมพันธ์กับเวียดนาม ทั่วไปในอนาคต คิวยเหตุผลนี้จึงทำให้ผู้วิจัยคิดว่าระยะทางทางสังคมที่นักศึกษามีต่อ เวียดนามน่าจะไกลกว่าที่เคยมีมาในอดีต

006002

²⁴Cowgill, op. cit., p. 364.

²⁵ชุมพล ศิลปอาชา, "กรุงเทพมหานครจะแตกเหมือนพนมเปญและไซ่งอน หรือไม่ว่า," รัฐศาสตร์นิเทศ, ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2518, หน้า 68.

²⁶ซจักภัย บุรุษพัฒน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 158.

²⁷ซจักภัย บุรุษพัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 174 - 180.

*หมายเหตุ "วันที่ 2 กรกฎาคม 2519 เป็นวันที่รัฐบาลประเทศสาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนามได้ประกาศความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของแผ่นดินเวียดนามอย่างเป็นทางการ," จาก จตุรัส ปีที่ 2 ฉบับที่ 54 วันอังคารที่ 20 กรกฎาคม 2519, หน้า 27.

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

1. ชั้นการศึกษา
2. ศาสนา
3. เพศ
4. อายุ
5. ภูมิลำเนาเดิม
6. ภูมิหลังทางครอบครัว (Family Background) แยกเป็น
  - เชื้อชาติและศาสนาของบิดามารดา
  - ระดับการศึกษาของบิดามารดา
  - อาชีพ
  - ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
7. การมีและไม่มีเพื่อนต่างศาสนา
8. การอยู่หอพัก และไม่อยู่หอพัก

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ระดับความสัมพันธ์ทางสังคม 8 ระดับ คือ

1. ยินดีแต่งงานด้วย
2. ยอมให้เป็นเพื่อนสนิท
3. ต้องการทำงานรวมด้วย
4. ยอมให้เป็นเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน
5. เป็นเพียงคนรู้จัก

6. ยอมให้เข้ามาในประเทศ
7. ไม่ให้เข้าประเทศแต่ยอมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วย
8. ไม่ให้เข้าประเทศและไม่ยอมติดต่อกด้วยเลย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

- ระยะทางทางสังคม หมายถึง ระดับของความรู้สึกที่บุคคลมีต่อกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง เป็นส่วนรวม ว่าต้องการมีความสัมพันธ์ด้วยมากน้อยเพียงใด ความใกล้ชิดสนิทสนมหรือห่างเหินในความสัมพันธ์นั้นจะปรากฏ
- 8 ระดับ ตามลำดับคือ
1. มีความรู้สึกใกล้ชิดมากถึงขั้นยินดีแต่งงานด้วย
  2. ยอมให้เป็นเพื่อนสนิท
  3. ต้องการทำงานรวมด้วย
  4. ยอมให้เป็นเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน
  5. เป็นเพียงคนรู้จัก
  6. ยอมให้เข้ามาในประเทศ
  7. ไม่ให้เข้าประเทศแต่ยอมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วย
  8. ไม่ให้เข้าประเทศและไม่ยอมติดต่อกด้วยเลย

มนุษย์สัมพันธ์

หมายถึง การที่บุคคลมีการกระทำต่อกัน (interaction) กับบุคคลอื่นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรงเช่น เคยรู้จักพบปะ ติดต่อกับหาสมาคมด้วยตนเอง โดยอ้อมเช่น เคยได้ยิน ได้ฟัง หรือเรียนรู้ และรับรู้ จากการอ่านหนังสือ หรือชมภาพยนตร์

- กลุ่มชน หมายถึง บุคคลจำนวนหนึ่งที่มีเชื้อชาติ หรือสัญชาติ หรือภาษา หรือศาสนา หรือวัฒนธรรมเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันจนถือว่าเป็นพวกเดียวกัน เช่น ชาวจีน มุสลิม อินเดียนแดง ชาวเขา เป็นต้น
- ความสัมพันธ์ทางสังคม หมายถึง การติดต่อคบหาสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งอาจเป็นการติดต่อด้วยโดยตรง หรือเป็นเพียงความรู้สึกว่าตนเกี่ยวข้องกับบุคคลผู้นั้น กลุ่มนั้นอย่างใกล้ชิดสนิทสนม หรือห่างเหินแค่นั้นก็ได้
- นักศึกษา หมายถึง นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร